

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Գ Ա Տ Ա Ռ Ա Կ Ա Ն Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ամեն ԵՐԵՎԱՆԻ օրերը կը հրատարակուի: Պոլսոյ համար 50 քուռ գինն է 2 արծար Մեծիս կանխիկ: քղատարուքեան ծախքը բաժանորդաց վրայ: Իսկ գաւառաց համար 2 1/2 արծար Մեծիս: Ծանուցման տողը 2 զրը:

Գաւառաց քղատարի ծախքը բաժանորդաց չ'վերաբերիր: Լրագրոյս վերաբերեալ որ եւ է գրուիւն ուղղելի սու. Տնօրեն-Խմբագիր Մ. Յ. Մեյիքեան ի Կ. Պոլիս Զիւմալիյի խան վերճարկ քիւ 40:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Ա. Զ. Գ.

Լրագիրս գրամական անձկութեան մէջ գտնուելով, կը խնդրեմք մեր արգոյ գործակալներէն և բաժանորդներէն որ տարեկանին ժամ առաջ խրկել բարեհաճին, եթէ ոչ պիտի պարտաւորիմք թերթերին գաղթեցնել և անխնայ բաժանորդաց անուանիքը մի ըստ մի ոչէ հրատարակել:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի.

Տարի ու կէսէ ի վեր Ազգ. Պատրիարքարանի մէկ անկիւնը նետուած վարդապետ մը կայ: Բնէ իւր գեղեցիկ Բալուի հանրածանօթ խնդրոյն են: Թակայ Սարգիս վարդապետը որ Ազգին առջև հայրենասիրական դոճ մը եղաւ Բալուի հարստահարիչ Պէյեբուն դէմ ցուցնող արիւթ թեմամբ: Այս մարդը յարստ և ի բանտ մատնեցաւ, չոր հացով անցուց իւր բանտարկութեան և արտորանաց օրերը և վերջապէս Ս. Պատրիարք Հօր միջամտութեամբ Պոլիս բերուեցաւ:

Տարի ու կէսէ ի վեր սա Պոլսոյ մէջ կը թափառի, գտատատան և քննութիւն պահանջեց, բայց ձայնը չը լըսուեցաւ: Կրկին Բալու խրկել ուղղուեցաւ, դարձեալ չը յաջողեցաւ, վերջապէս դոճ խորհրդ. խրկել ուղղուեցաւ, սակայն այս ալ չը յաջողեցաւ:

Ահաւասիկ մարդ մը, առաջնորդ մը որ երկար տառն Տիգրանակերտի և Բալուի մէջ արժանաւորութեամբ առաջնորդութիւն ընելէ վերջը, այսօր Պատրիարքարանի մէկ խորշնստեր կը ճգնէ և իւր տառապանաց օրերը արտասուօք կանցունէ:

Միայն դէպք մը պատմենք, և այն բաւական է կարեկիր սիրտ ունեցողներուն արցունքը շարժելու:

Այս մարդը իւր դառն վիճակէն բողբոջին յուսահատ, նիւթական և բարոյական կարողութենէ զուրկ, հաւելով մոշելով այս օրերս հիւանդ պառկած է Պատրիարքարանի մէկ խորշը:

Երկու օր առաջ դիպուածով մը իւր սենեակը գտնուեցանք, դարձահոտ և ազտեղի սենեակ մը ուր քառորդ մը անգամ նստիլն կարելի բան չէ, ուր մնաց օրեր և գիշերներ անցընել և այն իսկ հիւանդի մը

համար: Ազտուտ և պատուած վերմակ մը ձգուած էր վրան առանց սաւանի, անկողին մը որոյ յարգածածուկ ըլլալն աւելի հաւանական էր քան թէ բրդեղէն: Սարգիս վարդապետն այս թշուառ վիճակը մեքանաժութեամբ և խղճացիւք: մտածեցինք որ վարդապետ մը իր Ազգին և եկեղեցւոյն առաջնորդական պաշտօնով ծառայելէ վերջը, այսօրինակ դժբաղդ կացութեան մը մատնուելէ և ձեռնհաս իշխանութեան անտարբերութիւնը տեսնելէ վերջը, այնպիսին ալ ինչ հոգւով և սրտով կաշխատի Ազգին օգտին համար, եթէ օր մը դարձեալ պաշտօնի կոչուի:

Կարծես թէ մեր ազգային իշխանութեան ճակատագիրն է խնդիրը հինցնել, քող մը ձգել վրան և այսպէս մոռացութեան մէջ թաղել: Այսպէս եղած է Բալուի խնդիրը: Ի սկզբան մեծ կարեւորութիւն դրուեցաւ, Ս. Պատրիարքը քանի մը անգամ Բ. Գուռը դնաց, խնդրոյ կարգին մէջ առաջին խնդիր էր Բալուի խնդիրը: Ժամանակ անցաւ, խնդրոյ կարգին վարերն սկսաւ տրուել, և քիչ մը վերջը բոլորովին դուրս նետուեցաւ, մինչև որ Սարգիս վարդապետ ողբասպառ և յուսահատ վիճակի մը մատնուելով անգամ մ'ալ չը յիշեց և իր օրերը դառնութեամբ և տառապանքով անցունել բաւական համարեց:

Յաւալին այն է որ Բալուի պանդուխտ ազգայինք ալ հեռուէն կը դիտեն իրենց հարստահարեալ առաջնորդին այս վիճակը և թէ և քանի մը ամիս առաջ իրենց մէջ հանգանակութիւն մը բացիւր են, սակայն հանգանակեալ գումարին մէկ մասը մինչև ցարդ Բալուցի ազգայնոյ մը քով մնացեր է զոր յալանէ անուանէ պիտի հրատարակեմք, եթէ այդ գումարն իր տիրոջը չը յանձնուի: Ազգին և Հայրենաց համար աշխատող առաջնորդ մը ահա այսպէս կը վարձատրուի և կը վառաւորի: Ա' սակէ կրնայ հասկցուիլ թէ ինչ վիճակի մէջ կապրիմք մենք:

Տակաւին երեք շաբաթ առաջ խառն ժողովով ստուգուելով հաստատուեցաւ թէ Կրօն. ժողովոյ անդամներէն Կիրոյեան Խորէն վարդապետ Մանգուսէի գրասենեակէն թուղթ մը ձեռք անցուցեր է: Կրօնական ժողովոյ անգամ և միանգամայն երեսփոխան վարդապետի մը այս քրէական յանցանքը հասարակութեան մէջ դայթակղութիւն

պատճառած ըլլալով, շատեր իրաւամբ կը հարցնեն մեզ թէ ինչո՞ւ համար Կրօնական պատկառելի ժողովը այս մասին արդար տնօրէնութիւն մը չընելով, յանցաւորը պատժելու չը բարեհաճիր:

Հասարակութեան այս արդարացի տրտուելն և գանգատանաց մեք ևս ձայնակցելով, կը փափաքիմք և կ'ապահովենք որ Կրօնական ժողովը յանուն եկեղեցականութեան և երեսփոխանութեան պատուին այս մասին գոհացուցիչ տնօրէնութիւն մ'ընէ և ինքզինքը հասարակայ կարծեաց քննադատութենէն ազատէ, որպէս զի այն ընդհանուր կարծիքը թէ եկեղեցականք եկեղեցականի մը յանցանքը քողարկելու հետամուտ են միշտ, ցաւալի իրողութեան մը կերպարանքը չառնու:

Ուրեքաթ օր Ազգային ժողով գումարեցաւ ի Ղալաթիա, սակայն օգին ցրտութեան պատճառաւ երեսփոխաններէն շատեր բացակայ գտնուելով, մեծամասնութիւն չը կրցաւ դոյնալ և ատենը վերցուեցաւ յաջորդ. նիստը 15 օրէն ըլլաւ որոշուելով:

Միևնոյն օրը Քաղ. ժողովն ալ առանձին նիստ ընելով, յետ երկար խորհրդածութեանց որոշեց Ազգ. Պատրիարքարանի խոհանոցը վերցընել, և հիւր վարդապետները Ս. Յակոբայ վանքը պատսպարել:

Հետեւաբար երէկուքնէ սկսեալ Ազգ. Պատրիարքարանի խոհանոցը վերցուած է:

Աղթամարայ կաթողիկոսական խնդրոյն համար յառաջիկայ հինգշաբթի օր Համագումար ժողով կազմուելու հրաւեր եղած է:

Տեսնենք, այս երրորդ Համագումար ժողովը ինչ պիտի ծնի:

Գաւառացի ազգայնոց հողային խնդրոյն համար կարգեալ խառն մասնաժողովը իւր առաջին նիստն ըրաւ հինգշաբթի իրիկուն ի ներկայութեան Ս. Պատրիարք Հօր, ուր կը գտնուէր նաև Աղաբէկեան Սարգիս Էֆէնտի:

Ազգ. Պատրիարքարանի պաշտօնէից ամսականներու մասին Տնտ. խորհրդոյ և Ելլամից հոգաբարձութեան կողմանէ առաջարկեալ զեղչը Քաղ. ժողովոյ խորհրդածութեան նիւթ ըլլալով, առ այժմ անկարեւոր դատուեցաւ:

Իղմիրէն՝ նոյ, 22 թուով: «Նոյ. 15 շաբաթ օրը Ս. Մեսրոպեան վարժարանը իւր առաջին Յոբէլեան տօնեց, Հանգիսաւոր Ս.

պատարագէ վերջը, բաւական ազգայնոց բաղմունքիւն մը վարժարանին վերի սրահը խոնած էին: Դպրոցի տնօրէն Մամուրեան էֆէնտին յիսուն տարուան չըջանին տեղեկագիրը կարգաց, որուն մէջ լը յայտնէր թէ դպրոցը 1825 նոյ. 15ին հաստատուած է Էջմիածնայ միաբան Ենովքեան եպիսկոպոսի օրով, յիշեց մի առ մի դպրոցին սատարներու և բարերարներու անունները զորս արժան կը համարիմ յիշել, նոյա անմահ անունները, որպէս զի ամեն Հայք տեղեկանան թէ ո՞րք էին նախնի ժամանակները ուսման պէտքը դպրոցները, Ապրօեան աղնիւ և բարեհաճաւ դերգաստանը, արգոյ տեսար, Անգղիոյ հիւպատոսարանին առաջին թարգման Պապօեան Գրիգոր, Էֆէլեան մահտեսի Աւետիս, Պետրոս պէյ Եռասոփ Ծարօ պէյ, Առաքել պէյ, Պողոս պէյ և այլն յիշեց վառանդեցի Տ. Օհան մեծ վարժապետը որ հայր եղաւ դպրոցիս և նորա հաւաքատար Տ. Մարգար: Յիսուն տարուան չըջանին մէջ դպրոցիս ոսկեգարը Սիւնեաց ընկերութեան ժամանակն է: Յիշեց մասնաւորաբար փափաղեան Անդրէաս վարժապետը որ քրտինք մինչև անգամ արտասուք թափած էր նոյն սրահին մէջ, և ամենահարեւանցի կերպիւն անցաւ սոյն մեծ վարժապետին վերջի օրերը եղած խռովութիւնները:

Օտար ընդունելէ առաջինը եղած է խալէբէնը որ դպրոցիս մէջ դասախօսուած է: Իսկ երկրորդն եղած է դաղընիքնը որ նոյն ժամանակի առաջնորդ Գաբրիէլ պատրիարք դիմագրած էր ըսելով թէ «Վոյլ էրի լը զուն ես չեմ հաճիր սորվեցնել իմ ազգին մանկտանս», բայց վերջապէս Թրիէստէն Պետրոս պէյ Եռասոփ յանձն առած է վճարել դաղընիքէն դասատուին ամսականը, ինչպէս որ կը վճարէր խալէբէնինը, և ապա որոշուած է դասախօսել տաճկերէնը և անգղիարէնը: Տեղեկագիրը վերջացուց հարեւանցի կերպով անցնելով վերջի ժամանակներու պատմութիւնը:

«Հայկաբանութեան առաջին դասատու Պալապանեան պատուելին ամ պիտի եղաւ և դպրոցիս ներկայ ներկայ ընթացից տեղեկագիրը կարգաց, այսինքն աշակերտաց քանի դաս բաժնուիլը, առանգուած ուսմունքները և ինչ որով եկեղեցական դասուն պահպանելով մը վերջացաւ հանգէսը:

«Նոյ. 19 չորեքշաբթի գիշեր Հայ ընթերցատան սրահին մէջ Մամուրեան էֆէնտի ատենաբանեց «քա-

դաքահրթումթեան » վրայ ուր սոս-
վորականէն աւելի բազմութիւն
ներկայ էր : Կը փափաքինք որ շա-
բաթը անգամ մը, դռնէ տասն հինգ
օրը անգամ մը օգտակար տեսնա-
բանութիւններով ժողովրդեան միտ-
քը կրթուի :

Գարձեալ իրմիւրէն 29 նոյ. թուով :
« Աղբ. Պատրիարքարանն վերջա-
պէս արժան գատեց իրմիւրի աշխար-
հածանօթ խնդրոյն լուծում մը տա-
լու համար թաղրի մը դրել Բ. Գու-
ռը տեղւոյս կուսակալութեան հրա-
մանագիր մը իրկելու համար, որով
Սպարթալեան միանգամ ընդ միշտ
ազգային գործերու միջամտելէ ար-
գելուի ու ազգային դիւանատունէն
յափշտակուած ու իր մթերանոցը
փոխադրուած ազգային տետրակնե-
րը յանձնուին արժանապատիւ նախա-
գահին և նորոգ ընդհ. երեսփոխա-
նական ժողովին ալ իր նիստը անար-
գել որոշէ : Բայց օրեր չարաթներ
անցան ու մինչդեռ ժողովրդէն ու-
մանք սկսան յուսակտուր ըլլալ, ահա
անցած չարաթ նոյն հրամանագիրը
իւրմիւր կը ժամանէ որուն վրայ ոչ սա-
կաւ կը հրճուի ժողովուրդը ըսելով
իւրովի որ ա՛լ այսուհետեւ խաղաղու-
թիւնը հիմնովին կը հաստատուի, նը-
կատելով միանգամայն որ ի բառնիլ
պատճառին բառնի և գործն :

« Արժ. նախագահը Բագ. ժողովոյ
ընկերակցութեամբ կը ներկայանայ
տեղւոյս կուսակալութեան փոխա-
նորդ տէֆտէրտար էֆէնտիի ու սոյն
հրամանագիրը մատուցանելով նոյնին
գործադրութիւնը կը խնդրեն՝ ըստ
որում տէֆտէրտար էֆէնտի տետ-
րակները իրկել կը խոստանայ, միայն
թէ ժողովոյ գումարումը 8-10 օր ետ
մնալը կառարկէ . . . :

« Ահաւասիկ այսօր 8 օր եղաւ,
հրամանագրոյն գործադրութիւնը չի
տեսնուեցաւ, ոչ տետրակները յանձ-
նուեցան ու ոչ ալ ժողովոյ կազմու-
թեան հրաման տրուեցաւ :

« Պատրիարքարան տեղւոյս խնդրոյն
առթիւ Բ. Գուռը զրկուելիք թագ-
րիւրն որոշումը այլափոխեց, վերջուց
մէջէն այն էական կէտը որ Սպար-
թալեան ազգային գործոց միջամտ-
տելէ կարգիլէր, այս ալ ի շնորհս
Սպարթալեի փողը հնչող նշանաւոր
Հայ էֆէնտիի մը որ կերթայ Ս. Պատ-
րիարքը ու վարչութիւնը կը թախան-
ձէ, այն կէտը թագրիւրին մէջէն ջըն-

ջել տալու որով կը յաջողի իսկ . ա-
սով Սպարթալեանը ու թերեւ ապա-
գայ Սպարթալեաններ կը քաջալերէ
իրենց բռնաւորութեանց ու մատ-
նութեանց ընթացքին մէջ յարատե-
ւելու : Ինչ փոյթ իրեն որ տեղւոյս
ազգայինը երկուք ու կէս տարիէ ի
վեր իրենց բարօրութիւնը ու ան-
գործութիւնը կորսնցունելով յանձը-
նարին կը տառապին, բարոյապէս
ու նիւթապէս չարաչար կը վնասուին,
օրէնք, իրաւունք առաջութեւ կը կոխ-
ուին և ընդ. բաւական է որ այդ-
Հայ էֆէնտիին Սպարթալեի շնորհ մը
ըրած եղաւ, անոր մնալը կիրքը յա-
գեցուց և անոր իբր կեանք տուած
եղաւ : Բայց և այնպէս գիտնալու է
որ տեղւոյս ազգայինը այսուհետեւ
պիտի չի գաղին զՍպարթալը իբր
կէյտէր մը նկատելէ որ Չուիցերինե-
րը խոշտանգեց, իբր Յուլիոս մը
ատելէ որ Հուլիոս չըրդութեանց վը-
րայ կատաղի բոցեր տեսնելով կը
հրճուէր և իբր վասակ մը անիծելէ
որ Հայաստանն ու ազգութիւնը յա-
ւէտ և ի կորուստ մատնելով անոնց
վրայ փառք կը փնտռէր խօլապէս :

« Այն նշանաւոր ու մեծիմաստ է-
ֆէնտիին ըստ մեզ աւելի մեծ շնորհ
մը ու բարիք մ'ըրած կըլլար մեր
Սպարթալը չօրպաճիւրն եթէ Իւրմիւր
առոր տունը հիւր եղած օրերուն զա-
նի յորդորէր ու խրատէր որ օրինա-
սէր արդար ժողովրդի մը իրաւանց
դէմ չի մաքաւարէ, օրէնքը յարգել
սորվեցներ, կիրքը ու ատելութիւնը
մէկդ թողով ազգին հետ միացած
մէկ սիրտ մէկ հոգի ազգին յառա-
ջագիծութեան նախանշանդ իրըլլար
որով ինքն ալ յարգ. ու պատիւ կտա-
նար ու ազգն ալ մեծապէս կօդտէր :
Այս չընելէն զատ հաւանականաբար
դանի խրախուսեց իր ապօրէն գոր-
ծոցը մէջ . . . ապրիլ ուրեմն այդ է-
ֆէնտիին, թո՛ղ խնդայ և ուրախ ըլ-
լայ իր նմաններուն հետ, եթէ կան :

« Հոպա ինչ ըսենք այն քանի մը
վարձկան ու շահամուլ թերթերուն
և իրենց նամակադիրներուն որոնք
չարունակ պատրիարքարանին դէմ
կը զինին կը կռուին առարկելով թէ
քննիչ մը զրկուի իբր թէ նորոգ ե-
րեսփոխանական ընտրութիւնը ապօ-
րինաւոր եղած ըլլայ և որու համար
ալ 300 ստորագրութեամբ բողոքա-
գիր զրկուած է կըսեն յաղդ. Պատ-
րիարքարան . մենք իրմիւրի մէջ գտ-
նուեցանք չենք կրնար ըմբռնել որ

300 Սպարթալեանի շողմարարներ
գտնուին . առոր համար կը խնդրենք
Պատրիարքարանէ որ բարեհաճի բո-
ղոքագրոյն դէթ պատճենը զրկել
տեղւոյս արժ. Նախագահին, Բագ.
ժողովոյն ի քննութիւն ստորագրու-
ղաց, այն ատեն իրաւամբ պիտի ա-
մօթահարին հրապարակաւ խայտա-
ռակուելով ու խարդախութիւնին
երևան պիտի ելնայ տեսնելով որ ի-
րօք այն ծանուցեալ 40-45էն աւելի
չի պիտի գտնեն ստորագրութիւն :
Եւ թէ ինչ ընէ այն քննիչը հոս գա-
լով . իրենց օրէնք, սահմանադրու-
թիւն, հրահանգ. դաս տայ թէ չէ
ժողովրդեան ազատ կամքը բռնա-
բարելով Սպարթալեանը երեսփո-
խան կամ իշխանապետ կարգէ : »

Շատ տարիներէ ի վեր հաս-
տատեալ և վերջին օրերս օրինաւո-
րապէս վերահաստատեալ ընկերու-
թիւն մը կայ Պօլսոյ մէջ Սենեքերիմ-
եան անուն, որոյ նպատակն է Սե-
բաստիոյ ազգային երկսեռ վարժա-
րանաց նպաստել հասոյթի աղբիւր
դոյացնելով և յանուն վարժարանին
կալուած գներով :

Երբ կը յիշեմք թէ մեր Աղբին մէջ
խոշոր խոշոր անուններով հարկա-
ւոր ընկերութիւններ կազմուած են,
և սակայն ամենքն ալ ապարդիւն
կորսուած և անհետացած են հասա-
րակաց վստահութիւնը գեղձանելով
մեծ իրաւունք ունիմք միմիկարուե-
լու տեսնելով որ քնիկ Սեբաստացի
գալորոյստէր անձինք իրենց օրն ու
վստակը թողնով խանէ խան, սրճա-
րանէ սրճարան կը վազեն Սենեքերիմ-
եան ընկերութեան բաժանորդները
չառցներու համար :

Արդէն գոհութեամբ կը լսեմք
թէ ընկերութիւնը Սեբաստիոյ մէջ
մեծ ու ընդարձակ պանդոկ մը գնե-
լէ զատ, այս օրերս 7-8 խանութ ալ
ծախու առնելու պատրաստութիւն
կը տեսնէ, թէ 2 ամսուան միջոցին
մէջ 400 էն աւելի նոր բաժանորդ-
ունեցեր է ամեն գաւառէ և թէ՛ որ
ամենէն աւելի ցանկալին է, քիչ ժա-
մանակի մէջ 28-30000 զրչ. տարեկան
հասոյթ բերող կալուածի տէր պիտի
ըլլայ ընկերութիւնը :

Երբ նոյն իսկ Պօլսոյ թագ. խոր-
հուրդներէն շատերը տակաւին հա-
մոզուած չեն թէ ազգային յառաջա-
գիծութեան միակ միջոցը վարժա-

րաններն են, և թէ վարժարանաց
ապագան հաստատուն հիման մը
վրայ դնելու համար մի՛ միայն ապա-
հով կալուածներ պէտք են, անդին
Սեբաստացի եղբարք այս օգտակար
միջոցը կը խորհին և կը գործադրեն
և իրենց գաւառին վարժարանները
լուսաւոր ապագայով մը կերպաւորու-
րեն :

Իցիւ թէ միւս գաւառացի եղ-
բարք ալ Սեբաստացոց այս հայրե-
նասիրական ջանքը իրենց օրինակ ու-
նենալով և գաւառացին վէճերէ ու
կռիւներէ զերծ ֆիալով, այսպիսի
օգտակար ձեռնարկութեամբ քիչ
մ'ալ իրենց վարժարանաց ապագա-
յին վրայ խորհէին և ազգային յա-
ռաջագիծութեան կանգեղին մէջ
քիչ մ'ալ իւր իրենք թափէին :

Ուստի յանուն Սեբաստացի հասա-
րակութեան որ կը ծանչէ ու կը սիրէ
անշուշտ աղին և օգտակարը, Սե-
նեքերիմեան ընկերութեան պատ-
ուարժան հիմնադրուց և բարեջան
անդամոց շնորհակալութիւննիս յայտ-
նելէ վերջը, չեմք ուղեր առանց յի-
շատակութեան թողուլ և անցնիլ
նոյն ընկերութեան կողմանէ հաւա-
քիչ կարգեալ և հասարակաց վստա-
հութեան արժանի անձինքը, Օտա-
պաշեան Գրիգոր, Մարգարեան Ա.
հարօն, Տէրօհանեան Մ. Յովհան և
Պէյլերեան Սարգիս ազգասէր աղայ-
ները, որոնք զօրն ի բուն առջին ան-
գին վաղելով, ընկերութեան բաժա-
նորդաց թիւը սառուարացնելու յա-
ջողած են :

Օրհնեալ ըլլան այսպիսիք և մեծ
ու վառաւոր ըլլայ անոնց անունը
Սեբաստացի հասարակութեան սըր-
տերուն մէջ :

Հետեւեալ ընտիր յօդուածը բնիկ
Պարտիզակցի Արժ. Տ. Վահան ու-
սումնական վարդապետը խրկած ըլ-
լալով մեզ, ամենայն հաճութեամբ
կը հրատարակենք :

« Առ Ամեն. Տ. Ներսէս Ս. Պատրի-
արք Հայր մեր

Չեր Սրբազնութեան Բնութիւն Ա-
ստուծոյն ընտիր գրուածքն ուչի ու-
շով կարգացի : Դատեցի թէ Հոգին
սուրբ իր Աստուածային շնորհօք ձեր
գրչին առաջնորդած է ի ճշմարիտ
մեկնութիւն բանին Աստուծոյ : Գըր-
չովք Աւետարանն իր բովանդակ ճըշ-
մարտութեամբն ակներև կը ներկա-
յանայ մեզ, իբրև գոհար գեղեցիկ
իմն կը փայլի, և աշխուհ Գրիստոս

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՆՔՆՍՊԵՐՆԻՏԻՆ

(Ծառ. Գ. Գ. Բ. 274)

Կերեւի որ սուրա մի այնպիսի հա-
մոզում ունին թէ Պօլսոյ փողոցները
արծաթ և ոսկի սփռուած են, ուր
գիմողը անմիջապէս իւր բաղդը պի-
տի չինէ, պիտի հարստանայ :

Ո՛րչափ սխալ կարծիք : Պօլսոյ մէջ
եթէ իրականութիւն մը, ճշմարտու-
թիւն կայ, այն ալ բնականօրէն աւուր
աղբատուութիւնը և թշուառութիւնն
է :

Պօլսեցւոց վիճակը ինչ որ էր առ-
կից երեսուն քառասուն տարի ա-
ռաջ, այսօր զգալապէս փոխուած
է, յետամնաց վիճակի մ'է հասած :

Թողո՛ւնք այն ահագին սեղանա-
ւորութիւնը որ Հայոցմէ վերցած է
այժմ, Էմօֆօֆօն միջին կարգ մը
կար, որոնցմէ շատեր այսօր աւուր
պարէնի կարօտ թշուառ կեանք մը
կը վարեն :

Հարստութիւն մը եթէ ունէինք,
սորա աղբիւրը հիմնական աղբիւր
մը չէր, վաղանցիկ պատճառ մ'էր որ
իր երեկոյթին պէս անհետացաւ :

Հարստութեան հիմնական և ան-
վերջնակի աղբիւրը երկրագործու-
թիւնն է :

Ըսինք արդէն թէ՛ Պօլսոյ Հայոց
նիւթական վիճակը օր աւուր գդալի
կերպով վատթարանալու վրայ է :

Սորա պատճառը մէկ քանի տե-
սակ է .

Առաջին՝ նորածեղութեան սիրա-
հարութիւն մը կը տիրէ ամենէն հա-

րստէն մինչև յետին աղքատի յարկին
մէջ . այնպէս որ ընտանիք մը եթէ
տեսնես փողոցը, կարելի չէ զանի
զանազանել թէ իրօք սա հարուստ
ընտանիք մ'է թէ աւուր պարէնի
կարօտ, պարտեալ փոխառութեամբ
իւր սին ու սին դարդերուն համար
ասեղը աչքը խօթեր գիշեր ցերեկ
կաշխատի և այնչափ ժուժկալու-
թեամբ և տառապանք ձեռք ձգած
իրեն համար այն մեծ գումարը ի մի
և եթ վայրկեան Գոհարի ափը լը-
ցուցած է :

Շատեր կառարկեն թէ աղքատը
պէտք է որ հեռի կենայ այս տեսակ
զարգերէ, թէ նորածեղութիւնը
պէտք է որ միայն հարուստներուն
յատուկ ըլլայ :

Մեք այսպէս չի պիտի ըսենք,
մեք սորա հակառակը կը մտածենք :

Ամեն բան՝ որ ընկերութեան բարձ-
րագոյն կարգին մէջ ի գործ կը դըր-
ուի, դա՛ լաւ լինի կամ վատ, փոյթ
չէ . հերիք է որ գործադրողը բարձ-
րագոյն կարգէ մին եղած լինի, ան-
պատճառ իրմէ ստորիններուն ուշք
պիտի դրաւ : Հետեւաբար աղքա-
տը՝ երբ կը տեսնէ թէ այս ինչ հա-
րուստին կինը թաւշեայ չըլլալու հետ
մը, կամ ուրիշ մի թանկագին բայց
իրօք շատ անարժէք բան մը հա-
գած է, անշուշտ պիտի ուզէ ինքն
ալ նմա հետեւիլ . բայց իւր նիւթա-
կան կարողութիւնը կը ներքո՞ պղծ-
չի մտածեր սա . բաւ է որ ձեռք
ձգէ զայդ :

Ծառ. Գ. Գ. Բ.

— Նաւարանի պաշտօնակալներէն Մէհմէտ աղա անուն մէկը իր գրա- նուած գործարանէն խել մը բաներ գողցած ըլլալով, բռնուեր և ոստի- կանութեան յանձնուեր է: Կըսուի թէ ուրիշներ ալ բռնուեր և իբր գող բանտարկուեր են:

— Կըսուի թէ Եանեայի կուսա- կալ Հիւսնի վաշա ալ Պօլիս մնալու հրաման ընդուներ է:

— Կէլիպօլուի նորընտիր կառա- վարէջ Ֆախրի պէյ հինգշաբթի օր իր պաշտօնատեղին դնաց:

— Գաղղիոյ փարիզ քաղաքին մէջ 1847 թուին 342,530, իսկ 1848 ին (յեղափոխութեան տարին) 456,825 գործաւոր բաներ են:

— Յրանքֆօրթի դաշնադրութե- նէն մինչև Գաղղ-Բրուսօ պատերազ- մին վերջը, Գաղղիա 227 միլիոն ֆր- վճարեր է գերմանական զօրաց ու- տեստի, բնակութեան և այլն ծա- խուց համար:

— Լոնտրայի մէջ Ուիլի Շափէլ ա- նուն մէկը իր հոմանիէն սպանուած ըլլալով, դատարանը ի մահ դատա- պարտեր է դրոյն: Կինը իւր դատա- պարտութենէն վերջը պնդեր է միշտ թէ ինքը անմեղ է:

— Հոլանտայի աշխարհագրական ընկերութիւնը Ուիլիսիոյ Սուվաթ- րա կղզւոյն ներսերը քննելու համար յատուկ մարդ խրկելու պատրաստ- ութիւն կը տեսնէ:

Այս կղզին 100 քիլոմէթր տարա- ծութիւն և 390 քիլոմէթր լայնու- թիւն ունի: Բնակչիք 6 միլիոն կը հաշուեն, ամէնքն ալ գրեթէ տա- ճիկօրք տակաւին վայրենութեան մէջ կապրին:

— Ամերիկայի Ֆիլադելֆիոյ ար- ուեստահանդիսին վրայ հետեւեալը կը պատմեն: Դիւսաւոր շէնքը գրեթէ աւարտած ըլլալով, տախտակա- մածը դնելու կը պարապին: Մեքե- նայից սրահը շինուած լինացած ըլլա- լով, արուեստահանդէս խրկուելիք նիւթերը ընդունելու պատրաստ է: Գեղարուեստից սրահը որ կրանիթէ շինուած է, դեկորացիոն մէջ պիտի աւարտի, նկարներու համար զատ տեղ շինուած է: Արուեստահանդէսի շէն- քին կառուցման համար մինչև ցարդ- 7,500,000 տոլար, այսինքն 37,500,000 ֆրանք ծախք եղեր է:

— Ինչպէս ի Պօլիս նոյնպէս Վի- ննայի մէջ այս օրերս ցրտասառնոյց օդ մ'ընել սկսեր է, այնպէս որ շա- րունակ ձիւն գալով, թրամուէյի և հանրակառայ երթևեկութիւնը դադ- րեր, տեղոյն թղթատարները յա- պաղեր, իսկ արտաքինները բոլորու- վին ընդհատուեր են:

— Փարիզի մէջ ալ յորդառատ ձիւն գալով, փարիզի և Մարսիլիայի մէջ հաղորդակցութիւնը ընդհա- տուեր են:

Յիշեալ քաղաքին լրագիրներէն մէկուն մէջ կը կարդամք թէ 4 թիւ կառախումբը որ ժամը 8 ին Մարսի- լիայէն փարիզ պիտի հասնի եղեր, յորդառատ ձիւնին պատճառաւ պարտաւորներ է Օրանժ սպասուելու:

Մարսիլիայէն եկող կառախումբե- րը Լիոն մնալու պարտաւորներ են, ճամբան դոյնուած ըլլալով:

— Պուրէշի լրագիրներուն մէջ ալ կը կարդամք թէ դեկտ. 6 երկու- շաբթի օր վիթորիայից ձիւն մը ե- կեր է Բուխարին մէջ երկու օր շա-

րունակ, այնպէս որ գետինները 25 հա- րիւրամեթրէ աւելի թանձրութեամբ ձիւնով ծածկուեր են, երեքշաբթի օր օդը մեղմացեր, բայց ձիւնը չէ դադրեր: Թղթատարաց և երկա- թուղւոյ երթևեկութիւնը ընդհա- տուեր են: Փողոցները ճահճի կեր- պարանք առեր են, այնպէս որ ա- ռանց չողքենաւ անցնիլ անկարելի ե- ղեր է:

— Ճինէվայի առողջապահական ընկերութիւնը Բակուղայի վերաւոր- եալ քրիստոնէից 100 անկողին, խել մը բժիշկ և ստակ խրկեր է:

Մոսկուայի տիկնանց Յանձնաժո- ղով ալ անկողին, բժիշկ և դրամ խրկեր է Բակուղա:

Աւետարներէն

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՏՈՐԵՐԿՐԵԱՅ ԵՐԿԱՌՈՒՂԻՆ

Լոնտոնի ստորերկրեայ երկաթու- ղին մօտերս մէկ օրուան մէջ 246,547 ճամբորդ տարաւ: Այս երկաթուղին քաղքին տակը գրեթէ բոլորակ ճամ- բայ է, և իբր 20 միոն երկայն: Կա- յարաններն իրարմէ կը կէս կէս միոն հեռու են: Իւրաքանչիւր կառախումբ կը բաղկանայ 12 կառքէ: Ասոնք կա- յարան մը հասնելով, երկու րոպէի մէջ ճամբորդները և բեռը կը հանեն, և նոր ճամբորդ և բեռ առնելով յա- ջորդ կայարանը կը հասնին:

Այս երկաթուղւոյն ամէն մէկ միոնն իբր 5,000,000 Անգլիական լի- րա արժեք, բայց այս գումարին գրե- թէ երեք քառորդը վճարուեցաւ ա- նոնց՝ որոնց տուններուն տակէն կ'անց- նի երկաթուղին: Ճամբան այսչափ մեծ ծախքով եղաւ, բայց և այնպէս բաւական շահ կը բերէ շինողներուն:

Հին Դիոֆես

Առաջին տպագրեալ գիրքը տպուե- ցաւ իրայտի կոճղներու վրայ 1420 ին և 1430ին մէջտեղ: Տպագրութեան համար մետաղեայ գիրքը շինուեցան նախ 1430ին: Մետաղեայ գիրքով տպուած առաջին գիրքն էր Աստ- ուածաշուքը, Գերմանիոյ Մայնց քա- ղաքը, իբր 1453ին Կուդգէմպերկի և Ֆաւստի ձեռքով: Նոյն քաղաքը 1457ին տպուած Սաղմոսն առաջին գիրքն է որուն մէջ թուական գրուե- ցաւ: 1460ին Լատիներէն և Գերմա- ներէն տպուած Աստուածաշուքը՝ թերթին երկու երեսը տպուած ա- ռաջին գիրքն էր: Էջերուն վրայ թուանշան ունեցող գիրք մը տպուե- ցաւ նախ 1470ին: Երաժշտական նշան- ներ ունեցող գիրք տպուեցաւ նախ 1474ին: Լատին հեղինակներուն գործքերէն առաջին անգամ տպուե- ցան 1463ին Կիկերոնի ատենախօսու- թիւնները: Հին Յոյն հեղինակներուն գործքերէն ալ առաջին տպուած գիրքն եղաւ Միլան 1480ին Եսովպո- սի առակաց գիրքը: Ամերիկայի վե- րաբերեալ տպուած առաջին գրու- թիւնը եղաւ Քրիստափոր Կոլումպոսի մէկ նամակը Հռոմ 1493ին: Ամերի- կայի մէջ առաջին անգամ գիրքը 1640ին տպուեցաւ, և նոյն տպուած առաջին Աստուածաշուքն էր թարգ- մանութիւն մը այն երկրին մէջ բնիկ վայրենի լեզուով 1664ին: Այս լե- ղուն ետքը անհետ եղաւ:

ՈՒՍՈՒՄԵ
ՀԱՄԱՐԱՐԱՐԱՆՈՒ ՍԻՆՏԱՐԱՆԻ
ՏԵՍՈՆ ՄԵՐՈՅ
Ի Տ. ՆԵՐՍԵՍ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԷ
ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ
ՊԱՏՐԻԱՐԿԷ ՀԱՅՈՑ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Սոյն ընտիր գործը՝ որ է չորից Ս. Աւետարանչաց համաձայնութիւնն ու անոնց բացատրութիւններն աշխար- հիկ լեզուաւ գրուած՝ կը նուիրէ Հա- յատանեայ Ս. Եկեղեցւոյ զաւակաց Ամեն. Տ. Տ. Ներսէս Սրբաղան Ար- քեպիսկոպոսն վարժապետեան, ար- դի Պատրիարքն Կ. Պօլսոյ:

Դրաբաւ մայրենի լեզուն պատ- ճառ բունելով՝ Ս. Աւետարանի կենա- րար վարդապետութեանց լոյսը վա- յելելու շնորհէն զուրկ մնալ կարծ- ուած աղգայնոց համար առաջին կարգի օգտակար այս գործը՝ որ թէ Ս. Աւետարանի աշխարհաբառ թարգ- մանութիւնն ու թէ անոր ողջամիտ մեկնութիւնը միանգամայն իւր մէջը կը պարունակէ՝ կրնայ շահաւոր ըլ- լալ ամեն կարգի աղգայնոց, քահա- նայից և ժողովրդոց, զոր եթէ ու- սանելու աշխատութեան չը խոստ- փին՝ մօլորամիտ աղանդաւորաց բար- բանջմանց տեղի չեն տար իւրեանց միտքերը պղտորելու:

Եկեղեցւոյ Հայրապետի մը վայե- լուէ տոյն Հեղինակութիւնը՝ զՍրբա- ղան Պատրիարք Հայրն արդէն իւր անուանակից Հայրապետաց կարգին կարծանացունէ, որովհետեւ թէ բա- նիւ թէ գրով և թէ գործով Աս- տուծոյ եկեղեցւոյն շինութեան գոր- ծին աշխատած ըլլալու վկայութիւնն առած և երանելի Հայրապետի տիարդոսն իրաւամբ կը ժառանգէ:

Սոյն հեղինակութիւնը Արմաշու- վանուց տպարանէն ի լոյս կը գա- յանայ 769 երեսէ՝ մարտի 10 թիւի վրայ տպագրեալ վաճառման կեդրո- նատեղին է ի. Պօլիս Գալաֆեան գրատունը, զին մէկ արծաթ մէ- ճիտ. գործին առատութեան հետ բաղդատելով գիրք խիստ աժան և գոյացած արգիւնքն ալ ըստ որոշման Սրբաղան հեղինակին պիտի գոր- ծածուի յօգուտ նոյն վանուց գիշե- րօթեայ վարժարանին:

ՁԱՅՆԱԳՐԵԱՅ ԵՐԳԵՅՈՂՈՒԹԻՒՆԻՔ ՍՐԲՈՅ ՊԱՏԱՐԱԳԻ

Թէ՛ տաղաւար և թէ՛ լուր աւուրց համար Ս. Պատարագի երգեցողու- թիւնը, մեղեդիք, տաղք, և այլն, բայց ճշու շարականաց, ձայնագ- րութեամբ տպագրուած և ի լոյս ընծայուած են Ս. Էջմիածնի տպա- րանէն:

Սորա մէջ առաւօտեան և երեկոյ- եան ժամերգութեանց մէկ քանիկա- րեւոր երգեր եւս իբրև յաւելուած տպուած են:

Գինն է մէկ օսմ. ոսկի:
Կը ծախուին Ղալաթիոյ Հայոց ե- կեղեցւոյն բանկալը և կամուրջի գըլ- խուն սրարագան:

ՇՈՒՇԱՆ ՇԱԽԱՐՇԱՆԱՅ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՅԵՐԻՍ ՄԱՍՈՒՆՍ

Դրեայ Տ. Դաբէքէն Ժողովարար

Սոյն բաւերով և ներգաշնակ լեզուաւ գրուած թատերգութիւն մ'է՛ վարդանայ և իր ընկերակցաց վրայ:

Սոյն թատերգութիւնը իմաստա- լից յաւաքաբան մ'ունի որ մեծ պու- տիւ կը բերէ Հեղինակին գրական հանճարին:

Կը ծախուի բոլոր դրամառաց քով ի գին 3 դրուշ:

ԼՍԱՐԱՆ

Յօդագր. Տէքմ. Դ. Գաբաշեան

Բողոքականաց հակասութիւնները և սխալները վկայութիւններով և փաստերով ցուցնող տետր մ'է, որ մինչև չորրորդ թիւը հասած է: Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ուղ- ղութեան վախաքող աղգայնոց պարտքն է քաջալերել այս նորատի հեղինակը:

Կը ծախուի կամուրջին գըլխը պարագան գին 40 վարայ:

Ո՞Վ Է ՄԵՂԱԻՈՐԸ ՀՐԱՏԱՐԱՆԱՅ

Յ. Ա. Ա. Տեքմ.

Ընտանեկան կենաց, մանաւանդ հայ տիկնանց վերջին տարիներս ու- նեցած կենքին վրայ կը խօսի:

Կը ծախուի բոլոր դրամառաց քով:

Գին 100 վարայ:

Դաւառաց մէջ Հայերէնի և Տաճ- կերէնի չափաւոր ամսականաւ դա- սատուութիւն ընելու պատրաստ մէ- կը կայ:

Ուղղը լրագրոյ տնօրէնութեան պէտք է գին:

ՄՈՒՇԵՂ ԵՒ ԿՍԼԻՆԻԿԷ ԿԱՄ ՊՍԱԿ ՄԸ ՅԱՆՁՐԴԻ

գրեաց Յովնանեա Ս. Մարկեան

Սաղկերտի
Սոյն գեղջկական վիպասանութիւ- նը իր պարզ ոճով և հետաքրք- րական տեղեկութիւններով ընթեր- ցողի աղգայնոց ուշադրութեանը արժանի է և նորա ինքնաբոյս հե- ղինակը քաջալերութեան արժանի:

Կեդրոնատեղին է Մերձան չարք Յրէնկեան գրատունը. կը գտնուի նաև Արճա-համամ Լամպահի Չախ- միշեան Յարութիւն աղայի խանու- թը: Բերա ծխալվաճառ Սափեան ա- ղայի խանութը և բոլոր դրամաճա- ռաց քով: Գինն է կէս արծ. մէճիտ:

ՅԱԿՈՒ ԷՅԼԵՏԻ ՆԱԶԼԵԱՆ վկայ- եալ փաստաբանը իւր գրասենեակը փոխադրած է Պաղէ դափու Շէյխ խաւմ խան վերնայարկ թիւ 5:

Նաղլեան Էֆէնտի Տաճկերէն և Գաղղիերէն լեզուաց ալ քաջ հմուտ- թիւն ունենալով, տարակոյս չունիմք թէ դատական խնդրոց համար առ- ինքն գինով բոլոր անձինքը դո՛՛ս պի- տի ընէ:

ՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՒ ԴՈՐԵՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՅԵՐԱՆԵՐԷՆԻ

Երեւանի Եղեալը Մարտիան
Երկրորդ տպագրութիւն քննու- ած և խիստ ճոխացած:
Լարուսի ընթացքին վրայ պարզ և գիւրջուցոյց ոճով գրուած դասա- գիրք մ'է:

Կը ծախուի Սրապեան Պաղտասար աղայի խանութը գինն է 1 ֆր 80 սանթիմ:

ՏԵՍՈՒՄՐ. ՏԵՐ ՍԵՂԻՔԵԱՆ Ա. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՏԱՐԱՐ. Ս. Դ. ՊԱՏՐԵՂԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ ԲԻԳԱՄԱՂԱՒԻԱՆ ՔԻՆ 3